# Marc teòric per a l'avaluació de diagnòstic a 2n d'educació secundària obligatòria

## Competència en comunicació lingüística en llengua catalana

Octubre 2025
Govern de les Illes Balears

**Conselleria d'Educació i Universitats**
Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu

# Contingut

Contingut ..... 2
Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu (IAQSE) ..... 4
Avaluació diagnòstica ..... 4
Procés d'avaluació ..... 4
Proves d'avaluació ..... 5
Competències específiques ..... 7
Competències específiques i criteris avaluables ..... 17
Sabers bàsics ..... 20
Sabers avaluables ..... 25
Tipus d'ítems ..... 28
Ítems de resposta tancada ..... 28
Ítems de resposta semiconstruïda ..... 31
Dimensions de la competència ..... 34
Situacions de comunicació: la competència en el seu context ..... 34
Destreses ..... 34
Processos cognitius: comprensió oral i escita ..... 35
Propietats textuals ..... 38
Rúbrica d'avaluació de l'expressió escrita ..... 40
Consideracions sobre la rúbrica d'expressió escrita ..... 41
Matrius d'especificació ..... 42
Exemples d'estímuls i d'ítems ..... 44
Estructura de les proves ..... 46
Índex d'il·lustracions ..... 47

Índex de taules ..... 47

Bibliografia ..... 48

## Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu (IAQSE)

L'Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu de les Illes Balears (IAQSE) és l'òrgan de coordinació, de consulta i tècnic de la Conselleria d'Educació i Universitats, que actua sota la dependència directa de la Direcció General de Personal Docent, amb l'objectiu de dur a terme tasques d'anàlisi i avaluació externa del sistema educatiu de les Illes Balears.

Aquest Institut és també l'òrgan encarregat de proporcionar informació rellevant sobre el grau de qualitat del sistema educatiu de les Illes Balears a l'Administració educativa, als òrgans de participació institucional, als diferents sectors de la comunitat educativa i a la societat en general.

## Avaluació diagnòstica

D'acord amb la Llei orgànica 3/220 de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006 de 3 de maig d'Educació (LOMLOE) tots els centres educatius han de dur a terme proves diagnòstiques, de forma anual en un curs estratègic intermedi en cadascuna de les etapes d'escolarització obligatòria (4t d'EP i 2n d'ESO). Aquestes avaluacions són competència de l'IAQSE i es realitzaran amb caràcter censal tenint en consideració el marc comú d'avaluació descrit en aquest document. Aquestes avaluacions seran útils per realitzar un diagnòstic del sistema educatiu a partir del grau d'adquisició de les competències de l'alumnat, i permetran informar, formar i orientar els centres educatius, el professorat, l'alumnat i les seves famílies, així com al conjunt de la comunitat educativa. La LOMLOE recull que a partir d'aquestes avaluacions es comprovi almenys el grau de domini de la competència en comunicació lingüística i de la competència matemàtica.

## Procés d'avaluació

Per aconseguir la finalitat diagnòstica esmentada a l'apartat anterior, les avaluacions de diagnòstic es dirigeixen al mesurament del grau de consecució de les **competències específiques**, ja que aquestes es troben lligades de forma més immediata i propera a l'experiència diària a l'aula en un currículum articulat en àrees i matèries. D'aquesta manera, les proves de les competències seleccionades es dissenyen a partir d'un marc comú d'avaluació al qual s'incorporaran, com a element curricular de referència avaluadora competencial, les competències específiques de l'àrea o matèria avaluada, en el seu nivell corresponent.

La millora i l'equitat de l'educació exigeix la selecció de variables de context que permetin la interpretació adequada dels resultats, per aquest motiu és necessari considerar els contextos socioculturals de l'alumnat i dels centres per poder

explicar-los. Aquesta consideració es duu a terme amb instruments d'anàlisi del context educatiu mitjançant qüestionaris.

A la taula següent, resumim els elements curriculars que serveixen de referent per a aquesta avaluació:

| | |
|---|---|
| **Avaluació de diagnòstic** | • Competències específiques<br>• Criteris d'avaluació vinculats a les competències específiques<br>• Sabers bàsics<br>• Context educatiu |

Taula 1. Elements curriculars

## Proves d'avaluació

Els instruments d'avaluació externa són proves estandarditzades, elaborades amb la finalitat de mesurar el grau de desenvolupament competencial de l'alumnat, juntament amb qüestionaris de context que permeten analitzar i interpretar de forma adequada els resultats de l'avaluació. Aquestes proves es dissenyen amb l'objectiu de verificar les hipòtesis de fiabilitat i validesa per mesurar la competència corresponent. Les proves externes són més precises en el mesurament dels nivells de rendiment intermedis; no obstant això, s'obté major error de mesurament i menor precisió en la definició dels nivells extrems de l'escala. Per això, habitualment l'instrument principal de mesurament de l'adquisició d'una competència en l'alumnat de primària i secundària són les proves de nivell competencial en què els alumnes han de respondre diverses qüestions a partir de situacions realistes. A l'hora de dissenyar-les s'ha de tenir en compte no només els continguts competencials avaluats, sinó també un format adequat a l'aplicació i codificació, així com el context en el qual s'empren.

Les **competències específiques**, recollides amb aquest nom en l'actual llei educativa, es componen de continguts, destreses i actituds, i les tres, encara que en diferent proporció (atès que els continguts i les destreses es poden objectivar millor en aquestes proves que les actituds) han de ser tingudes en compte en l'avaluació de les competències.

A més, les situacions que les proves han de plantejar han de ser percebudes per a l'alumnat de forma propera i atractiva, de manera que, d'una banda, el plantejament sigui estimulant i que, d'altra banda, s'accentuï el caràcter competencial de l'avaluació, sempre vinculada a la resolució de situacions reals o simulades.

Els centres establiran les mesures més adequades perquè les condicions de realització de les proves s'adaptin a l'alumnat amb necessitats específiques de

suport educatiu; així com dur a terme les adaptacions per aquells alumnes que necessitin mesures de suport intensives.

## Competències específiques

L'avaluació diagnòstica se centra en les competències específiques de l'assignatura de Llengua catalana i literatura relacionades amb els criteris d'avaluació del 2n curs d'ESO, mostrats a la taula següent:

| Competències específiques | | Criteris d'avaluació: 1r i 2n d'ESO | | Concreció dels criteris | |
|---|---|---|---|---|---|
| **1** | Descriure i apreciar la diversitat lingüística del món a partir del reconeixement de les llengües dels alumnes i la realitat plurilingüe i pluricultural d'Espanya, amb especial atenció als territoris de parla catalana, analitzant l'origen i desenvolupament sociohistòric de les seves llengües i les característiques de les principals varietats dialectals del català, per afavorir la reflexió interlingüística, combatre els estereotips i prejudicis lingüístics, i posar en valor aquesta diversitat com a font de riquesa cultural. | **1.1.** | Reconèixer les llengües de l'entorn dels alumnes i contrastar alguns dels seus trets en manifestacions orals, escrites i multimodals. | **1.1.1.** | Reconèixer les llengües de l'entorn dels alumnes. |
| | | | | **1.1.2.** | Contrastar alguns dels seus trets en manifestacions orals, escrites i multimodals. |
| | | **1.2.** | Identificar prejudicis i estereotips lingüístics adoptant una actitud de respecte i valoració de la riquesa cultural lingüística i dialectal, a partir de l'observació de la diversitat lingüística de l'entorn. | **1.2.1.** | Identificar prejudicis i estereotips lingüístics. |
| | | | | **1.2.2.** | Adoptar una actitud de respecte. |
| | | | | **1.2.3.** | Valorar la riquesa cultural i lingüística. |
| | | | | **1.2.4.** | Observar la diversitat lingüística de l'entorn. |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| **2** | Comprendre i interpretar texts orals i multimodals recollint el sentit general i la informació més rellevant, identificant el punt de vista i la intenció de l'emissor i valorant-ne la fiabilitat, la seva forma i el seu contingut, per construir coneixement, per formar-se opinió i per eixamplar les possibilitats de gaudi i oci. | **2.1.** | Comprendre el sentit global, l'estructura, la informació més rellevant en funció de les necessitats comunicatives i la intenció de l'emissor en texts orals i multimodals senzills de diferents àmbits, analitzant la interacció entre els diferents codis. | **2.1.1.** | Comprendre el sentit global, l'estructura, la informació més rellevant en funció de les necessitats comunicatives. |
| | | | | **2.1.2.** | Comprendre la intenció de l'emissor en texts orals i multimodals senzills de diferents àmbits. |
| | | | | **2.1.3.** | Analitzar la interacció entre els diferents codis. |
| | | **2.2.** | Valorar la forma i el contingut de texts orals i multimodals senzills, avaluant-ne la qualitat, la fiabilitat i idoneïtat del canal utilitzat, així com l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats. | **2.2.1.** | Valorar la forma i el contingut de texts orals i multimodals senzills. |
| | | | | **2.2.2.** | Avaluar la qualitat de texts orals i multimodals senzills. |
| | | | | **2.2.3.** | Valorar la fiabilitat i la idoneïtat del canal utilitzat i l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats. |
| **3** | Produir texts orals i multimodals amb fluïdesa, coherència, cohesió i registre adequat, ateses les | **3.1.** | Realitzar narracions i exposicions orals senzilles amb diferent grau de planificació sobre temes | **3.1.1.** | Realitzar narracions orals senzilles amb diferents graus de planificació sobre temes d'interès personal, social i educatiu en diferents suports. |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| convencions pròpies dels diferents gèneres discursius, i participar en interaccions orals amb actitud cooperativa i respectuosa, tant per construir coneixement i establir vincles personals com per intervenir de manera activa i informada en diferents contexts socials. | | d'interès personal, social i educatiu ajustant-se a les convencions pròpies dels diversos gèneres discursius, amb fluïdesa, coherència, cohesió i correcció, tot emprant el registre adequat, en diferents suports i utilitzant de manera eficaç recursos verbals i no verbals. | **3.1.2.** | Realitzar exposicions orals senzilles amb diferents graus de planificació sobre temes d'interès personal, social i educatiu en diferents suports. |
| | | | **3.1.3.** | Ajustar les narracions i exposicions orals senzilles a les convencions pròpies dels diversos gèneres discursius amb fluïdesa, coherència, cohesió i correcció. |
| | | | **3.1.4.** | Emprar el registre adequat a l'hora de fer les narracions i exposicions orals senzilles. |
| | | | **3.1.5.** | Utilitzar en les exposicions orals i narracions, de manera eficaç, recursos verbals i no verbals. |
| | **3.2.** | Participar en interaccions orals informals, en el treball en equip i en situacions orals formals de caràcter dialogat de forma activa i adequada, amb actituds d'escolta activa i fent ús d'estratègies de cooperació conversacional i cortesia lingüística. | **3.2.1.** | Participar en interaccions orals informals. |
| | | | **3.2.2.** | Participar en el treball en equip i en situacions orals formals de caràcter dialogat. |
| | | | **3.2.3.** | Participar de forma activa i adequada amb actituds d'escolta activa. |
| | | | **3.2.4.** | Fer ús d'estratègies de cooperació conversacional i cortesia lingüística. |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| **4** | Comprendre, interpretar i valorar texts escrits, amb sentit crític i diferents propòsits de lectura, el sentit global i les idees principals i secundàries del text, identificant la intenció de l'emissor, reflexionant sobre el contingut i la forma i avaluant la seva qualitat i fiabilitat per donar resposta a necessitats i interessos comunicatius diversos i per construir coneixement. | **4.1.** | Comprendre i interpretar el sentit global, l'estructura, la informació més rellevant i la intenció de l'emissor en texts escrits i multimodals senzills de diferents àmbits que responguin a diferents propòsits de lectura, realitzant les inferències necessàries. | **4.1.1.** | Comprendre el sentit global, l'estructura, la informació més rellevant i la intenció de l'emissor en texts escrits i multimodals senzills de diferents àmbits que responguin a diferents propòsits de lectura. |
| | | | | **4.1.2.** | Interpretar el sentit global, la informació més rellevant i la intenció de l'emissor en texts escrits i multimodals senzills de diferents àmbits que responguin a diferents propòsits de lectura. |
| | | | | **4.1.3.** | Realitzar les inferències necessàries. |
| | | **4.2.** | Valorar la forma i el contingut de texts senzills avaluant-ne la qualitat, la fiabilitat i idoneïtat del canal utilitzat, així com l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats. | **4.2.1.** | Valorar la forma i el contingut de texts senzills. |
| | | | | **4.2.2.** | Avaluar la qualitat, la fiabilitat i la idoneïtat del canal utilitzat en texts senzills. |
| | | | | **4.2.3.** | Avaluar l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats. |
| **5** | Produir texts escrits i multimodals coherents, cohesionats, adequats i correctes ateses les convencions pròpies del gènere discursiu triat, per construir coneixement i per donar resposta de manera | **5.1.** | Planificar la redacció de texts escrits i multimodals senzills, atesa la situació comunicativa, el destinatari, el propòsit i el canal; redactar esborranys i revisar-los amb ajuda del diàleg entre iguals i | **5.1.1.** | Planificar, produir i revisar texts escrits i multimodals senzills atesa la situació comunicativa, el destinatari, el propòsit i el canal. |
| | | | | **5.1.2.** | Redactar esborranys i revisar-los amb ajuda del diàleg entre iguals i instruments de consulta. |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | informada, eficaç i creativa a demandes comunicatives concretes. | | instruments de consulta, i presentar un text final coherent, cohesionat, correcte i amb el registre adequat. | **5.1.3.** | Presentar un text final coherent, cohesionat, correcte i amb el registre adequat. |
| | | **5.2.** | Incorporar procediments bàsics per enriquir els texts, atenent aspectes discursius, lingüístics i d'estil, amb precisió lèxica i correcció ortogràfica i gramatical. | **5.2.1.** | Incorporar procediments bàsics per enriquir els texts a partir d'aspectes lingüístics, discursius i d'estil. |
| | | | | **5.2.2.** | Incorporar procediments bàsics per enriquir els texts amb precisió lèxica i correcció ortogràfica i gramatical. |
| **6** | Seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts de manera progressivament autònoma, avaluant la seva fiabilitat i pertinència en funció dels objectius de lectura establerts. Integrar i transformar aquesta informació per comunicar-la des d'un punt de vista crític i personal, evitant els riscos de manipulació i desinformació, i respectant la propietat intel·lectual. | **6.1.** | Localitzar, seleccionar i contrastar informació de manera guiada procedent de diferents fonts, calibrant la seva fiabilitat i pertinència en funció dels objectius de lectura; organitzar-la i integrar-la en esquemes propis, i reelaborar-la, comunicar-la de manera creativa adoptant un punt de vista crític i respectant els | **6.1.1.** | Localitzar de manera guiada informació procedent de diferents fonts. |
| | | | | **6.1.2.** | Seleccionar de manera guiada informació procedent de diferents fonts. |
| | | | | **6.1.3.** | Contrastar de manera guiada informació procedent de diferents fonts. |
| | | | | **6.1.4.** | Calibrar la fiabilitat i pertinença de la informació extreta en funció dels objectius de lectura. |
| | | | | **6.1.5.** | Organitzar la informació procedent de diferents fonts. |
| | | | | **6.1.6.** | Integrar la informació procedent de diferents fonts en esquemes propis. |
| | | | | **6.1.7.** | Reelaborar la informació procedent de diferents fonts. |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | | principis de propietat intel·lectual. | **6.1.8.** | Comunicar la informació procedent de diferents fonts de manera creativa adoptant un punt de vista crític. |
| | | | | **6.1.9.** | Respectar els principis de la propietat intel·lectual. |
| | | **6.2.** | Elaborar treballs de recerca de manera guiada en diferents suports sobre diversos temes d'interès acadèmic, personal o social a partir de la informació seleccionada. | **6.2.1.** | Elaborar treballs de recerca de manera guiada en diferents suports sobre diversos temes d'interès acadèmic, personal o social a partir de la informació seleccionada. |
| | | **6.3.** | Adoptar hàbits d'ús crítics, segurs, sostenibles i saludables de les tecnologies digitals amb relació a la cerca i la comunicació de la informació. | **6.3.1.** | Adoptar hàbits d'ús crític, segur, sostenible i saludable de les tecnologies digitals en relació a la cerca de la informació. |
| **7** | Seleccionar i llegir de manera progressivament autònoma obres diverses com a font de plaer i coneixement, configurant un itinerari lector que evolucioni quant a diversitat, complexitat, actualitat i qualitat de les | **7.1.** | Triar i llegir texts a partir de preseleccions guiant-se pels propis gustos, interessos i necessitats, i deixant constància del mateix itinerari lector i de l'experiència de lectura. | **7.1.1.** | Triar texts a partir de preseleccions guiant-se pels propis gusts, interessos i necessitats. |
| | | | | **7.1.2.** | Explicar els criteris de selecció de lectura. |
| | | | | **7.1.3.** | Llegir de manera guiada els texts seleccionats en funció dels propis gusts, interessos i necessitats. |
| | | | | **7.1.4.** | Deixar constància del propi itinerari lector i de l'experiència de la lectura. |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | obres, i compartir experiències de lectura per construir la pròpia identitat lectora i per gaudir de la dimensió social de la lectura. | **7.2.** | Compartir l'experiència de lectura en suports diversos relacionant el sentit de l'obra amb la mateixa experiència biogràfica i lectora. | **7.2.1.** | Compartir l'experiència lectora en suports diversos. |
| | | | | **7.2.2.** | Relacionar el sentit de l'obra a partir de la seva trajectòria biogràfica, lectora i cultural. |
| **8** | Llegir, interpretar i valorar obres o fragments literaris de la literatura catalana i universal, utilitzant un metallenguatge específic i mobilitzant l'experiència biogràfica i els coneixements literaris i culturals que permetin establir vincles entre texts diversos i amb altres manifestacions artístiques per conformar un mapa cultural, eixamplar les possibilitats de gaudi de la literatura i per crear texts d'intenció literària. | **8.1.** | Explicar i argumentar, amb l'ajuda de pautes i models, la interpretació de les obres llegides a partir de l'anàlisi de les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra, atesa la configuració dels gèneres i subgèneres literaris. | **8.1.1.** | Explicar les obres llegides. |
| | | | | **8.1.2.** | Interpretar i argumentar aquestes obres amb l'ajuda de pautes i models. |
| | | | | **8.1.3.** | Analitzar les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra (gèneres i subgèneres literaris). |
| | | **8.2.** | Establir de manera guiada vincles argumentats entre els texts llegits i altres texts escrits, orals o multimodals, així com altres manifestacions artístiques i culturals en funció de temes, tòpics, | **8.2.1.** | Establir de manera guiada vincles argumentats entre els texts llegits i altres texts escrits, orals o multimodals, com també amb altres manifestacions artístiques i culturals. |
| | | | | **8.2.2.** | Identificar els temes, els tòpics, les estructures, el llenguatge utilitzat i els valors ètics i estètics. |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | | | estructures, llenguatge i valors ètics i estètics, mostrant la implicació i la resposta personal del lector en la lectura. | **8.2.3.** | Mostrar la implicació i la resposta personal del lector en la lectura. |
| | | **8.3.** | Crear texts personals o col·lectius amb intenció literària i consciència d'estil, en diferents suports i amb ajuda d'altres llenguatges artístics i audiovisuals, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en els quals s'emprin les convencions formals dels diversos gèneres i estils literaris. | **8.3.1.** | Crear texts personals o col·lectius amb intenció literària i consciència d'estil. |
| | | | | **8.3.2.** | Utilitzar diferents suports amb ajuda d'altres llenguatges artístics i audiovisuals. |
| **9** | Mobilitzar el coneixement sobre l'estructura de la llengua i els seus usos i reflexionar de manera progressivament autònoma sobre les eleccions lingüístiques i discursives, amb la terminologia adequada, per tal de desenvolupar la | **9.1.** | Revisar els texts propis de manera guiada i fer propostes de millora argumentant els canvis a partir de la reflexió metalingüística i interlingüística i amb un metallenguatge específic. | **9.1.1.** | Revisar els texts propis de manera guiada. |
| | | | | **9.1.2.** | Fer propostes de millora. |
| | | | | **9.1.3.** | Argumentar els canvis a partir de la reflexió de la metalingüística i interlingüística amb un metallenguatge específic. |

| | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | consciència lingüística, per augmentar el repertori comunicatiu i per millorar les destreses tant de producció oral i escrita com de comprensió i interpretació crítica. | **9.2.** | Explicar i argumentar la interrelació entre el propòsit comunicatiu i les eleccions lingüístiques de l'emissor, així com els seus efectes en el receptor, utilitzant el coneixement explícit de la llengua i un metallenguatge específic. | **9.2.1.** | Explicar i argumentar la interrelació entre el propòsit comunicatiu i les eleccions lingüístiques de l'emissor. |
| | | | | **9.2.2.** | Analitzar-ne els efectes en el receptor, utilitzant el coneixement explícit de la llengua i un metallenguatge específic. |
| | | **9.3.** | Formular generalitzacions sobre aspectes bàsics del funcionament de la llengua a partir de la manipulació, la comparació i la transformació d'enunciats, així com de la formulació d'hipòtesis i la cerca de contraexemples utilitzant un metallenguatge específic i consultant de manera guiada diccionaris, manuals i gramàtiques. | **9.3.1.** | Formular generalitzacions sobre aspectes bàsics del funcionament de la llengua. |
| | | | | **9.3.2.** | Observar, comparar i transformar enunciats. |
| | | | | **9.3.3.** | Formular hipòtesis en la recerca de contraexemples utilitzant un metallenguatge específic. |
| **10** | Posar les pròpies pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica, la resolució dialogada dels | **10.1.** | Identificar i bandejar els usos discriminatoris de la llengua, els abusos de poder a través de la | **10.1.1.** | Identificar els usos discriminatoris de la llengua i els usos manipuladors del llenguatge. |

| | | | |
|---|---|---|---|
| conflictes i la igualtat de drets de totes les persones, utilitzant un llenguatge no discriminatori i bandejant els abusos de poder a través de la paraula per afavorir un ús no tan sols eficaç, sinó també ètic i democràtic del llenguatge. | | paraula i els usos manipuladors del llenguatge a partir de la reflexió i l'anàlisi dels elements lingüístics, textuals i discursius utilitzats, com també dels elements no verbals que regeixen la comunicació entre les persones. | **10.1.2.** Reflexionar sobre els abusos de poder a través de la paraula per poder evitar-los. |
| | | | **10.1.3.** Analitzar els elements lingüístics, textuals i discursius utilitzats, com també els elements no verbals que regeixen la comunicació entre les persones. |
| | **10.2.** | Utilitzar estratègies per a la resolució dialogada dels conflictes i la cerca de consensos tant en l'àmbit personal com educatiu i social. | **10.2.1.** Utilitzar estratègies per a la resolució dialogada de conflictes. |

Taula 2. Competències específiques de l'assignatura de Llengua catalana i literatura a ESO relacionades amb els criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO.

## Competències específiques i criteris avaluables

| Competències específiques avaluables | |
|---|---|
| **1** | Descriure i apreciar la diversitat lingüística del món a partir del reconeixement de les llengües de l'alumnat i la realitat plurilingüe i pluricultural d'Espanya, amb especial atenció als territoris de parla catalana, analitzant l'origen i desenvolupament sociohistòric de les seves llengües i les característiques de les principals varietats dialectals del català, per afavorir la reflexió interlingüística, per tal de combatre els estereotips i prejudicis lingüístics i per valorar aquesta diversitat com a font de riquesa cultural. |
| **2** | Comprendre i interpretar texts orals i multimodals recollint el sentit general i la informació més rellevant, identificant el punt de vista i la intenció de l'emissor i valorant la seva fiabilitat, la seva forma i el seu contingut, per construir coneixement, per formar-se opinió i per eixamplar les possibilitats de gaudi i oci. |
| **4** | Comprendre, interpretar i valorar, amb sentit crític i diferents propòsits de lectura, tot reconeixent el sentit global i les idees principals i secundàries, identificant la intenció de l'emissor, reflexionant sobre el contingut i la forma i avaluant la seva qualitat i fiabilitat, per tal de donar resposta a necessitats i interessos comunicatius diversos per construir coneixement. |
| **5** | Produir texts escrits i multimodals coherents, cohesionats, adequats i correctes ateses les convencions pròpies del gènere discursiu triat, per construir coneixement i per donar resposta de manera informada, eficaç i creativa a demandes comunicatives concretes. |
| **6** | Seleccionar i contrastar informació procedent de diferents fonts de manera progressivament autònoma, avaluant la seva fiabilitat i pertinència en funció dels objectius de lectura i evitant els riscs de manipulació i desinformació, i integrar-la i transformar-la en coneixement per comunicar-la, adoptant un punt de vista crític i personal al mateix temps que respectuós amb la propietat intel·lectual. |
| **8** | Llegir, interpretar i valorar obres o fragments literaris de la literatura catalana i universal, utilitzant un metallenguatge específic i mobilitzant l'experiència biogràfica i els coneixements literaris i culturals que permetin establir vincles entre texts diversos i amb altres manifestacions artístiques per tal de conformar un mapa cultural, per eixamplar les possibilitats de gaudi de la literatura i per crear texts d'intenció literària. |
| **9** | Mobilitzar el coneixement sobre l'estructura de la llengua i els seus usos i reflexionar de manera progressivament autònoma sobre les eleccions lingüístiques i discursives, amb la terminologia adequada, per desenvolupar la consciència lingüística, per augmentar el repertori comunicatiu i per millorar les destreses tant de producció oral i escrita com de comprensió i interpretació crítica. |
| **10** | Posar les pròpies pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica, la resolució dialogada dels conflictes i la igualtat de drets de totes les persones, utilitzant un llenguatge no discriminatori i bandejant els abusos de poder a través de la paraula per afavorir un ús no tan sols eficaç sinó també ètic i democràtic del llenguatge. |

Taula 3. Competències específiques avaluables

| Criteris avaluables | |
|---|---|
| 1.1.1 | Reconèixer les llengües de l'entorn dels alumnes. |
| 1.1.2 | Contrastar alguns dels seus trets en manifestacions orals, escrites i multimodals. |
| 1.2.1 | Identificar prejudicis i estereotips lingüístics. |
| 1.2.2 | Adoptar una actitud de respecte. |
| 1.2.3 | Valorar la riquesa cultural i lingüística. |
| 1.2.4 | Observar la diversitat lingüística de l'entorn. |
| 2.1.1 | Comprendre el sentit global, l'estructura, la informació més rellevant en funció de les necessitats comunicatives. |
| 2.1.2 | Comprendre la intenció de l'emissor en texts orals i multimodals senzills de diferents àmbits. |
| 2.1.3 | Analitzar la interacció entre els diferents codis. |
| 2.2.1 | Valorar la forma i el contingut de texts orals i multimodals senzills. |
| 2.2.2 | Avaluar la qualitat de texts orals i multimodals senzills. |
| 2.2.3 | Valorar la fiabilitat i la idoneïtat del canal utilitzat i l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats. |
| 4.1.1 | Comprendre el sentit global, l'estructura, la informació més rellevant i la intenció de l'emissor en texts escrits i multimodals senzills de diferents àmbits que responguin a diferents propòsits de lectura. |
| 4.1.2 | Interpretar el sentit global, la informació més rellevant i la intenció de l'emissor en texts escrits i multimodals senzills de diferents àmbits que responguin a diferents propòsits de lectura. |
| 4.1.3 | Realitzar les inferències necessàries. |
| 4.2.1 | Valorar la forma i el contingut de texts senzills. |
| 4.2.2 | Avaluar la qualitat, la fiabilitat i la idoneïtat del canal utilitzat en texts senzills. |
| 4.2.3 | Avaluar l'eficàcia dels procediments comunicatius emprats. |
| 5.1.1 | Planificar, produir i revisar texts escrits i multimodals senzills atesa la situació comunicativa, el destinatari, el propòsit i el canal. |
| 5.1.3 | Presentar un text final coherent, cohesionat, correcte i amb el registre adequat. |
| 5.2.1 | Incorporar procediments bàsics per enriquir els texts a partir d'aspectes lingüístics, discursius i d'estil. |
| 5.2.2 | Incorporar procediments bàsics per enriquir els texts amb precisió lèxica i correcció ortogràfica i gramatical. |
| 6.1.1 | Localitzar de manera guiada informació procedent de diferents fonts. |
| 6.1.2 | Seleccionar de manera guiada informació procedent de diferents fonts. |
| 6.1.3 | Contrastar de manera guiada informació procedent de diferents fonts. |
| 6.1.4 | Calibrar la fiabilitat i pertinença de la informació extreta en funció dels objectius de lectura. |
| 6.1.5 | Organitzar la informació procedent de diferents fonts. |
| 6.1.9 | Respectar els principis de la propietat intel·lectual. |
| 8.1.3 | Analitzar les relacions internes dels seus elements constitutius amb el sentit de l'obra (gèneres i subgèneres literaris). |
| 8.2.1 | Establir de manera guiada vincles argumentats entre els texts llegits i altres texts escrits, orals o multimodals, com també amb altres manifestacions artístiques i culturals. |
| 8.2.2 | Identificar els temes, els tòpics, les estructures, el llenguatge utilitzat i els valors ètics i estètics. |

| | |
|---|---|
| 9.1.3 | Argumentar els canvis a partir de la reflexió de la metalingüística i interlingüística amb un metallenguatge específic. |
| 9.2.1 | Explicar i argumentar la interrelació entre el propòsit comunicatiu i les eleccions lingüístiques de l'emissor. |
| 9.2.2 | Analitzar-ne els efectes en el receptor, utilitzant el coneixement explícit de la llengua i un metallenguatge específic. |
| 9.3.1 | Formular generalitzacions sobre aspectes bàsics del funcionament de la llengua. |
| 9.3.2 | Observar, comparar i transformar enunciats. |
| 9.3.3 | Formular hipòtesis en la recerca de contraexemples utilitzant un metallenguatge específic. |
| 10.1.1 | Identificar els usos discriminatoris de la llengua i els usos manipuladors del llenguatge. |
| 10.1.2 | Reflexionar sobre els abusos de poder a través de la paraula per poder evitar-los. |
| 10.1.3 | Analitzar els elements lingüístics, textuals i discursius utilitzats, com també els elements no verbals que regeixen la comunicació entre les persones. |

Taula 4. Criteris avaluables

## Sabers bàsics

Es distribueixen en blocs les concrecions dels sabers bàsics i, de manera orientativa, la seva seqüenciació per a cada curs.

| BLOC 1 | LES LLENGÜES I ELS SEUS PARLANTS | 1r | 2n |
|---|---|---|---|
| **A.** | **DIVERSITAT** | | |
| **A.1** | Observació de la biografia lingüística pròpia i de la diversitat lingüística del centre. | X | X |
| **A.2** | Les famílies lingüístiques i les llengües del món. | | X |
| **A.3** | Les llengües de l'entorn: origen, distribució geogràfica i nocions bàsiques. | | X |
| **A.4** | Diferències entre plurilingüisme i diversitat dialectal. Aproximació a les llengües de signes. | | |
| **A.5** | Coneixement del domini lingüístic i de la unitat de la llengua catalana. | | X |
| **A.6** | Iniciació a la reflexió interlingüística. | | X |
| **A.7** | Iniciació a la reflexió de les llengües i els estats, les llengües oficials i els factors que les condicionen. Les llengües minoritàries. | X | |
| **A.8** | Estratègies d'identificació de prejudicis i estereotips lingüístics. | X | |
| **A.9** | Exploració de maneres d'evitar els prejudicis i estereotips lingüístics. | | X |

| BLOC 2 | COMUNICACIÓ | 1r | 2n |
|---|---|---|---|
| **B.** | **CONTEXT** | | |
| **B.1** | Components del fet comunicatiu. Grau de formalitat de la situació i de caràcter públic o privat. Distància social entre els interlocutors. Propòsits comunicatius. Interpretació d'intencions. Canal de comunicació. | X | X |

| | | | |
|---|---|---|---|
| **B.2** | Comunicació verbal. | X | X |
| **B.3** | Comunicació no verbal. | X | X |
| **C. GÈNERES DISCURSIUS** | | | |
| **C.1** | Seqüències textuals bàsiques amb especial atenció a les narratives, descriptives, dialogades i expositives. | X | X |
| **C.2** | Propietats textuals: coherència, cohesió, adequació i correcció. | X | X |
| **C.3** | Gèneres discursius propis de l'àmbit personal: la conversa. | X | |
| **C.4** | Gèneres discursius propis de l'àmbit educatiu: esquemes, resums, treballs, presentacions orals. | | X |
| **C.5** | Gèneres discursius propis de l'àmbit social: xarxes socials i mitjans de comunicació. | X | X |
| **C.6** | Etiqueta digital. | X | X |
| **C.7** | Riscs de desinformació, manipulació i vulneració de la privacitat en la xarxa. | X | |
| **C.8** | Anàlisi de la imatge i elements paratextuals dels texts icònics, verbals i multimodals. | | X |
| **D. PROCESSOS: PARLAR I ESCOLTAR** | | | |
| **D.1** | Comprensió oral. Sentit global del text. Relació entre les seves parts. Intencionalitat de l'emissor. Selecció d'informació rellevant. Retenció d'informació rellevant. | X | X |
| **D.2** | Producció de textos orals formals. Planificació i cerca d'informació. Textualització i revisió. Adequació a l'audiència i al temps d'exposició. Elements no verbals. Trets discursius i lingüístics de l'oralitat formal. | X | X |
| **D.3** | La conversa en la vida social: pràctica d'actes de parla: explicar, opinar, dialogar i descriure en situacions comunicatives pròpies de l'activitat escolar. | X | X |
| **D.4** | Detecció i anàlisi d'usos lingüístics discriminatoris del llenguatge verbal i no verbal que transmeten prejudicis i estereotips. | X | X |
| **E. PROCESSOS: LLEGIR I ESCRIURE** | | | |

| | | | |
|---|---|---|---|
| **E.1** | Comprensió lectora. Lectura de textos en veu alta. Identificació del sentit global del text i la relació entre les parts. Selecció i retenció de la informació. Detecció i anàlisi d'usos lingüístics discriminatoris del llenguatge verbal i no verbal que transmeten prejudicis i estereotips. | X | X |
| **E.2** | Producció escrita. Planificació. Textualització. Edició i revisió de texts propis de l'àmbit acadèmic, personal i social. | X | X |
| **E.3** | Ús de l'escriptura per a l'organització del pensament: presa de notes, esquemes, resums, definicions, mapes conceptuals, organigrames, exposicions i explicacions senzilles, glossaris, taules de continguts, etc., en suport paper o digital, amb correcció gramatical i ortogràfica i propietat lèxica. | X | X |
| **E.4** | Coneixement de les estratègies verbals per a la producció escrita en diferents suports. Planificació. Organització de la informació. Redacció. Revisió. Presentació del text. | X | X |
| **E.5** | Localització en un text escrit d'una determinada informació. | X | X |
| **E.6** | Comprensió i interpretació de texts escrits de l'àmbit personal, escolar i social: instruccions, correus electrònics, etc. | X | X |
| **E.7** | Producció de texts escrits amb correcció gramatical i ortogràfica i propietat lèxica. | X | X |
| **F. ALFABETITZACIÓ MEDIÀTICA I INFORMACIONAL** | | | |
| **F.1** | Estratègies de cerca guiada i selecció d'informació a Internet amb criteris de fiabilitat, qualitat i pertinència. | X | X |
| **F.2** | Comunicació i difusió creativa i respectuosa amb la propietat intel·lectual. | X | X |
| **F.3** | Ús de plataformes virtuals per a la realització de projectes escolars. | X | X |
| **F.4** | Detecció i anàlisi d'usos lingüístics discriminatoris del llenguatge verbal i icònic que transmeten prejudicis, estereotips i desqualificació. | X | X |
| **G. RECONEIXEMENT I ÚS DISCURSIU DELS ELEMENTS LINGÜÍSTICS** | | | |
| **G.1** | Identificació i ús dels recursos lingüístics per mostrar la implicació de l'emissor en els texts i la seva actitud envers aquests. | X | X |

| | | | |
|---|---|---|---|
| **G.2** | Formes de dixi (temporal, personal i espacial). | **X** | **X** |
| **G.3** | Procediments de modalització: tipus d'enunciats segons l'actitud del parlant, modes verbals. | **X** | **X** |
| **G.4** | Introducció als mecanismes lingüístics de la cohesió. | | **X** |
| **G.5** | Identificació dels recursos lingüístics per establir relacions entre les diferents parts del text. | | **X** |
| **G.6** | Els connectors textuals explicatius, temporals, d'ordre i de contrast. | | **X** |
| **G.7** | Mecanismes de referència interna gramaticals (substitucions pronominals i adverbials) i lèxics (repeticions, sinònims, hiperònims i el·lipsis). | | **X** |
| **G.8** | Ús coherent de les formes verbals en els texts. Els temps de passat en la narració. Correlació temporal en el discurs relatat. | **X** | **X** |
| **G.9** | Recursos lingüístics per adequar el registre a la situació de comunicació: explicació i anàlisi de l'adequació textual. | | **X** |
| **G.10** | Ús progressivament autònom de diccionaris, manuals de consulta de gramàtica per obtenir informació bàsica, i de correctors ortogràfics en suport analògic o digital. | **X** | **X** |
| **G.11** | Explicació i ús dels signes bàsics de puntuació com a mecanisme organitzador del text escrit: els dos punts, els parèntesis, els claudàtors. La seva relació amb el significat. | **X** | **X** |
| **G.12** | Correcció lingüística i revisió ortogràfica i gramatical dels texts. Aplicació guiada i del coneixement i ús reflexiu de les normes ortogràfiques i gramaticals, valorant la necessitat d'ajustar-se a la norma lingüística, tant en texts manuscrits com digitals: accentuació de diftongs, triftongs, hiats i paraules compostes, entre d'altres. Escriptura correcta de paraules d'ús habitual que continguin grafies homòfones. | **X** | **X** |
| **BLOC 3** | **EDUCACIÓ LITERÀRIA** | **1r** | **2n** |
| **H. LECTURA AUTÒNOMA** | | | |
| **H.1** | Lectura d'obres completes i/o fragments entre una sèrie de propostes variades i diverses quant a gènere, extensió i format. | **X** | **X** |
| **H.2** | Exploració guiada de la biblioteca virtual, escolar i pública disponible. | **X** | **X** |

| | | | |
|---|---|---|---|
| **H.3** | Participació en actes culturals vinculats amb el circuit literari lector. | X | X |
| **H.4** | Relació de les obres llegides amb aspectes de l'actualitat, com també amb altres texts i manifestacions artístiques i culturals. | | X |
| **H.5** | Estratègies per a la recomanació de les lectures, en suports variats. | X | X |
| **I. LECTURA GUIADA** | | | |
| **I.1** | Estratègies per a la interpretació de les obres a través de converses literàries. | X | X |
| **I.2** | Elements constitutius del gènere literari i el sentit de l'obra. | | X |
| **I.3** | Manifestacions artístiques literàries i de diferents tipus (musicals, pictòriques, etc.). | | X |
| **I.4** | Característiques dels diferents gèneres i subgèneres literaris. | X | X |
| **I.5** | Recursos expressius. | X | X |
| **I.6** | Relació i comparació dels texts llegits amb altres texts, amb altres manifestacions artístiques i culturals. | | X |
| **I.7** | Els temes literaris universals i els tòpics. | | X |
| **I.8** | Lectura expressiva, dramatització i recitació dels texts. | X | X |
| **I.9** | Creació de texts a partir de models donats. | X | X |
| **BLOC 4** | **REFLEXIÓ SOBRE LA LLENGUA** | **1r** | **2n** |
| **J.1** | Diferències rellevants entre llengua oral i llengua escrita. | X | |
| **J.2** | El so i el sistema d'escriptura. Les paraules: forma i significat. El discurs: ordre de les paraules, components de l'oració. | | X |
| **J.3** | Categories gramaticals, sintagmes i funcions sintàctiques (subjecte, predicat, etc.). | X | X |
| **J.4** | Oració simple i la seva concordança. | | X |
| **J.5** | Procediments per a la formació de noves paraules. | | X |

Taula 5. Sabers bàsics

## Sabers avaluables

| Sabers avaluables | |
|---|---|
| A2 | Les famílies lingüístiques i les llengües del món. |
| A3 | Les llengües de l'entorn: origen, distribució geogràfica i nocions bàsiques. |
| A5 | Coneixement del domini lingüístic i de la unitat de la llengua catalana. |
| A6 | Iniciació a la reflexió interlingüística. |
| A7 | Iniciació a la reflexió de les llengües i els estats, les llengües oficials i els factors que les condicionen. Les llengües minoritàries. |
| A8 | Estratègies d'identificació de prejudicis i estereotips lingüístics. |
| A9 | Exploració de maneres d'evitar els prejudicis i estereotips lingüístics. |
| B1.1 | Components del fet comunicatiu. Grau de formalitat de la situació i de caràcter públic o privat. Distància social entre els interlocutors. Propòsits comunicatius. Interpretació d'intencions. Canal de comunicació. |
| B1.3 | Comunicació no verbal. |
| C1.1 | Seqüències textuals bàsiques amb especial atenció a les narratives, descriptives, dialogades i expositives. |
| C1.2 | Propietats textuals: coherència, cohesió, adequació i correcció. |
| C1.3 | Gèneres discursius propis de l'àmbit personal: la conversa. |
| C1.4 | Gèneres discursius propis de l'àmbit educatiu: esquemes, resums, treballs, presentacions orals. |
| C1.5 | Gèneres discursius propis de l'àmbit social: xarxes socials i mitjans de comunicació. |
| C1.6 | Etiqueta digital. |
| C1.7 | Riscs de desinformació, manipulació i vulneració de la privacitat en la xarxa. |
| C1.8 | Anàlisi de la imatge i elements paratextuals dels texts icònics, verbals i multimodals. |
| D1.1 | Comprensió oral. Sentit global del text. Relació entre les seves parts. Intencionalitat de l'emissor. Selecció d'informació rellevant. Retenció d'informació rellevant. |
| D1.4 | Detecció i anàlisi d'usos lingüístics discriminatoris del llenguatge verbal i no verbal que transmeten prejudicis i estereotips. |
| E1.1 | Comprensió lectora. Lectura de textos en veu alta. Identificació del sentit global del text i la relació entre les parts. Selecció i retenció de la informació. Detecció i anàlisi d'usos lingüístics discriminatoris del llenguatge verbal i no verbal que transmeten prejudicis i estereotips. |
| E1.2 | Producció escrita. Planificació. Textualització. Edició i revisió de texts propis de l'àmbit acadèmic, personal i social. |
| E1.3 | Ús de l'escriptura per a l'organització del pensament: presa de notes, esquemes, resums, definicions, mapes conceptuals, organigrames, exposicions i explicacions senzilles, glossaris, taules de continguts, etc., en suport paper o digital, amb correcció gramatical i ortogràfica i propietat lèxica. |

| | |
|---|---|
| E1.4 | Coneixement de les estratègies verbals per a la producció escrita en diferents suports. Planificació. Organització de la informació. Redacció. Revisió. Presentació del text. |
| E1.5 | Localització en un text escrit d'una determinada informació. |
| E1.6 | Comprensió i interpretació de texts escrits de l'àmbit personal, escolar i social: instruccions, correus electrònics, etc. |
| E1.7 | Producció de texts escrits amb correcció gramatical i ortogràfica i propietat lèxica. |
| F1.1 | Estratègies de cerca guiada i selecció d'informació a Internet amb criteris de fiabilitat, qualitat i pertinència. |
| F1.2 | Comunicació i difusió creativa i respectuosa amb la propietat intel·lectual. |
| F1.4 | Detecció i anàlisi d'usos lingüístics discriminatoris del llenguatge verbal i icònic que transmeten prejudicis, estereotips i desqualificació. |
| G1.1 | Identificació i ús dels recursos lingüístics per mostrar la implicació de l'emissor en els texts i la seva actitud envers aquests. |
| G1.2 | Formes de dixi (temporal, personal i espacial). |
| G1.3 | Procediments de modalització: tipus d'enunciats segons l'actitud del parlant, modes verbals. |
| G1.4 | Introducció als mecanismes lingüístics de la cohesió. |
| G1.5 | Identificació dels recursos lingüístics per establir relacions entre les diferents parts del text. |
| G1.6 | Els connectors textuals explicatius, temporals, d'ordre i de contrast. |
| G1.7 | Mecanismes de referència interna gramaticals (substitucions pronominals i adverbials) i lèxics (repeticions, sinònims, hiperònims i el·lipsis). |
| G1.8 | Ús coherent de les formes verbals en els texts. Els temps de passat en la narració. Correlació temporal en el discurs relatat. |
| G1.9 | Recursos lingüístics per adequar el registre a la situació de comunicació: explicació i anàlisi de l'adequació textual. |
| G1.11 | Explicació i ús dels signes bàsics de puntuació com a mecanisme organitzador del text escrit: els dos punts, els parèntesis, els claudàtors. La seva relació amb el significat. |
| G1.12 | Correcció lingüística i revisió ortogràfica i gramatical dels texts. Aplicació guiada i del coneixement i ús reflexiu de les normes ortogràfiques i gramaticals, valorant la necessitat d'ajustar-se a la norma lingüística, tant en texts manuscrits com digitals: accentuació de diftongs, triftongs, hiats i paraules compostes, entre d'altres. Escriptura correcta de paraules d'ús habitual que continguin grafies homòfones. |
| H1.1 | Lectura d'obres completes i/o fragments entre una sèrie de propostes variades i diverses quant a gènere, extensió i format. |

| | |
|---|---|
| H1.4 | Relació de les obres llegides amb aspectes de l'actualitat, com també amb altres texts i manifestacions artístiques i culturals. |
| I1.2 | Elements constitutius del gènere literari i el sentit de l'obra. |
| I1.3 | Manifestacions artístiques literàries i de diferents tipus (musicals, pictòriques, etc.). |
| I1.4 | Característiques dels diferents gèneres i subgèneres literaris. |
| I1.5 | Recursos expressius. |
| I1.6 | Relació i comparació dels texts llegits amb altres texts, amb altres manifestacions artístiques i culturals. |
| I1.7 | Els temes literaris universals i els tòpics. |
| J1.1 | Diferències rellevants entre llengua oral i llengua escrita. |
| J1.2 | El so i el sistema d'escriptura. Les paraules: forma i significat. El discurs: ordre de les paraules, components de l'oració. |
| J1.3 | Categories gramaticals, sintagmes i funcions sintàctiques (subjecte, predicat, etc.). |
| J1.4 | Oració simple i la seva concordança. |
| J1.5 | Procediments per a la formació de noves paraules. |

Taula 6. Sabers avaluables

# Tipus d'ítems

Per dur a terme aquesta avaluació s'han d'emprar proves en les quals es combinin diferents formats d'ítems per configurar les unitats d'avaluació. Un ítem és una pregunta relacionada amb l'estímul de la unitat d'avaluació.

Es tracta de proves constituïdes a partir de casos que serveixen com a base per a la interrogació i que, en la mesura del possible, remeten a situacions similars a les quals l'alumnat pot trobar en la seva vida personal o social.

Les respostes dels ítems han de ser independents entre si, no poden establir cap mena de relació que dificulti o faciliti la tria de la resposta.

A cada unitat d'avaluació es presenta una situació o cas mitjançant un estímul a partir del qual es planteja un conjunt de qüestions que s'enquadren en algun dels formats següents:

## Ítems de resposta tancada

Els ítems de resposta tancada són aquells que no requereixen una elaboració o construcció per part de la persona que fa la prova, sinó que solament precisen que aquesta seleccioni una opció d'entre diverses ofertes, relacioni diferents possibilitats, ordeni certes opcions, etc. Per la seva alta objectivitat en la codificació, aquests ítems són els més emprats en les proves d'avaluació externa si bé, per si sols, no poden avaluar certs processos cognitius, per la qual cosa s'ha de buscar una presència equilibrada dels diferents tipus d'ítems en les proves de nivell competencial. En general, les respostes a aquests ítems es consideraran solament com a correctes o incorrectes, encara que també és possible contemplar, en una escala de resposta graduada, opcions de resposta parcialment correcta. Aquesta tipologia d'ítem es desglossa en la classificació següent.

a. **D'opció múltiple (TOM)**: es presenta un enunciat amb diverses alternatives de les quals només una és correcta.

**11.** A l'àudio es fan servir expressions com ***automatització***, ***discriminització algorítmica*** o ***privacitat de les dades***. Selecciona a quin **àmbit** pertanyen aquestes expressions.

A. A la programació i creació de videojocs
B. Al món educatiu
C. A la ciència ficció
D. A la ciència i a la tecnologia

Imatge 1. Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple.
Font: prova de comunicació lingüística en llengua catalana de l'avaluació diagnòstica de 2n d'ESO (IAQSE 2023-2024)

b. **D'opció múltiple complexa**: poden tenir els plantejaments següents:
   i. conjunt d'afirmacions amb **resposta dicotòmica (TOMC1)**, és a dir, a cadascuna de les quals ha de respondre's triant entre dues alternatives: vertader/fals, sí/no, causa/conseqüència, etc. És important que cadascuna de les afirmacions plantejades necessiti, per a la seva resolució, un raonament independent del requerit per a les altres; ja que d'una altra manera les respostes estarien relacionades entre si.

**2.** Per què creus que és **necessari aclarir** que qui parla en un principi és un **ésser humà**? Marca si és **vertader (V)** o **fals (F)**.

| | V | F |
|---|---|---|
| Perquè la intel·ligència artificial pot generar àudios i imatges que pareixen reals. | | |
| Perquè la intel·ligència artificial és una aplicació de pagament. | | |
| Perquè ningú té encara accés al ChatGPT. | | |
| Perquè la intel·ligència artificial pot suplantar la identitat d'una persona. | | |

Imatge 2. Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple complexa amb resposta dicotòmica
Font: prova de comunicació lingüística en llengua catalana de l'avaluació diagnòstica de 2n d'ESO (IAQSE 2023-2024)

   ii. conjunt d'afirmacions, cadascuna d'elles d'elecció múltiple amb **respostes no dicotòmiques (TOMC2)**,

**13.** Selecciona l'**opció** correcta per completar l'oració.

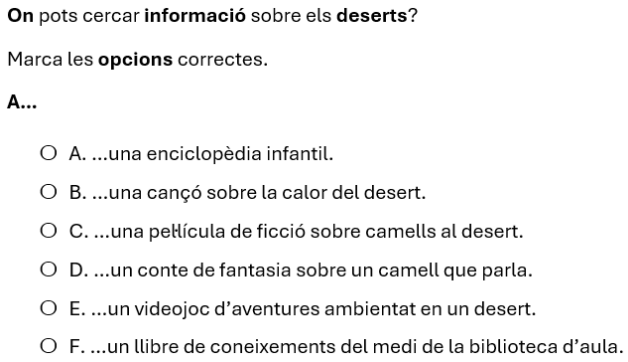
Aquest text pertany a **1** que es titula **2** i l'autor és **3**

| **1. Aquest text pertany a** | **2. que es titula** | **3. i l'autor és** |
|---|---|---|
| A. una pàgina web | A. *Lluny vol dir mai més* | A. Assevera. |
| B. una novel·la | B. *El far West* | B. anònim. |
| C. un llibre de text | C. *Assevera un personatge que* | C. Marc Cerrudo Boada. |

Imatge 3. Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple complexa amb resposta no dicotòmica

Font: prova de comunicació lingüística en llengua catalana de l'avaluació diagnòstica de 2n d'ESO (IAQSE 2023-2024)

iii. d'**opció múltiple amb diverses opcions correctes (TOMC3)**. Són ítems amb sis opcions en els quals diverses de les opcions presentades són correctes.



**On** pots cercar **informació** sobre els **deserts**?

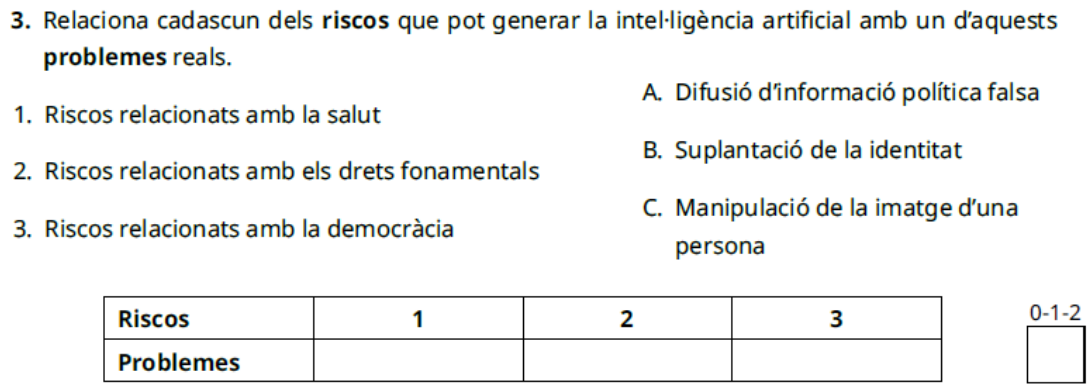
Marca les **opcions** correctes.

**A...**

- ○ A. ...una enciclopèdia infantil.
- ○ B. ...una cançó sobre la calor del desert.
- ○ C. ...una pel·lícula de ficció sobre camells al desert.
- ○ D. ...un conte de fantasia sobre un camell que parla.
- ○ E. ...un videojoc d'aventures ambientat en un desert.
- ○ F. ...un llibre de coneixements del medi de la biblioteca d'aula.

Imatge 4. Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple complexa amb resposta no dicotòmica
Font: exemple de la prova de 4t d'educació primària generat per l'IAQSE (2025)

c. **D'aparellament o relació (TA)**: en aquests ítems l'alumne o alumna avaluat o avaluada ha d'aparellar els elements presentats en dos o més conjunts d'informació segons la relació existent entre ells. També es classificarien dins d'aquest tipus de preguntes aquelles consistents a emplenar buits sempre que es proporcioni una llista de termes o elements entre els quals calgui seleccionar-ne un o més d'un. Per relacionar els diferents elements es poden usar fletxes, números, lletres, etc.



**3.** Relaciona cadascun dels **riscos** que pot generar la intel·ligència artificial amb un d'aquests **problemes** reals.

1. Riscos relacionats amb la salut
2. Riscos relacionats amb els drets fonamentals
3. Riscos relacionats amb la democràcia

A. Difusió d'informació política falsa

B. Suplantació de la identitat

C. Manipulació de la imatge d'una persona

| **Riscos** | **1** | **2** | **3** |
|---|---|---|---|
| **Problemes** | | | |

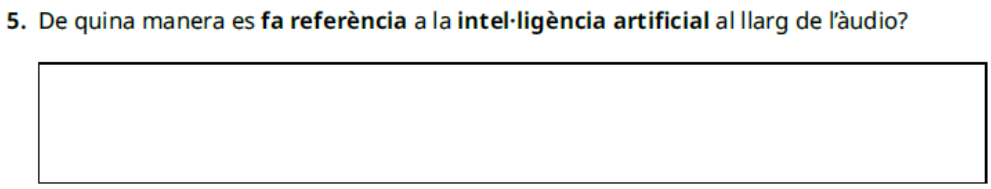
0-1-2

Imatge 5. Exemple d'ítem de resposta tancada aparellament o relació
Font: prova de comunicació lingüística en llengua catalana de l'avaluació diagnòstica de 2n d'ESO (IAQSE 2023-2024)

## Ítems de resposta semiconstruïda

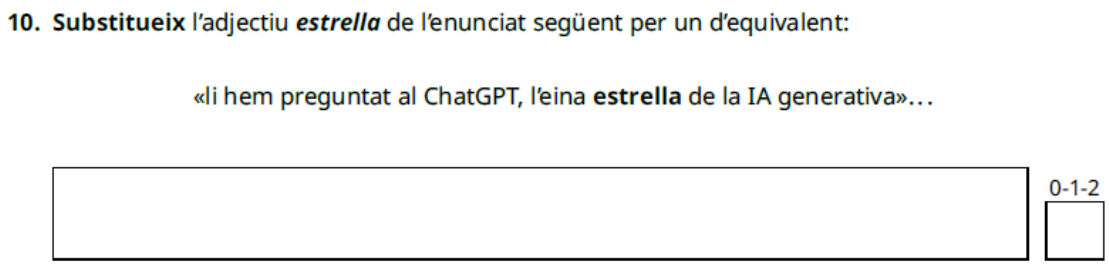
Exigeixen el desenvolupament de procediments i l'obtenció de resultats, és a dir, l'elaboració d'una resposta per part de la persona avaluada. En general, sol·liciten una breu construcció, per exemple, un nombre que doni resposta a un problema matemàtic o una paraula que completi una frase, o bé que la persona avaluada respongui a alguna qüestió recordant algun coneixement adquirit. Es classificaran en aquesta categoria les preguntes sempre que no es proporcioni una llista de possibles respostes. Es poden establir diferents nivells de correcció en la resposta. Presenten la classificació següent.

d. **Semiconstruïda amb resposta única inequívoca (SU)**: la persona avaluada ha d'emplenar un o diversos espais en blanc (*gaps*, segons l'expressió anglesa) amb la informació disponible al mateix enunciat o en algun estímul al qual s'associï. Ha d'assenyalar-se que, encara que en principi, en redactar la pregunta, pugui pensar-se que la resposta és única, en els estudis pilot sol comprovar-se que hi ha moltes formes d'expressar aquesta resposta. Per això, a la fitxa de codificació ha de tenir-se en compte l'indicador d'assoliment que l'ítem persegueix avaluar; en general, no es penalitzarà per faltes d'ortografia, lletra poc clara, escriptura en majúscules o minúscules o amb xifres o lletres, per exemple. Si alguna d'aquestes circumstàncies es valora negativament s'haurà d'indicar clarament a l'enunciat el que es pretén que la persona avaluada faci, amb indicacions del tipus: «escriu amb xifres». També, pot incloure's un exemple orientatiu que guiï a la persona avaluada en el format de resposta que es persegueix.




Imatge 6. Exemple d'ítem de resposta semiconstruïda amb resposta única inequívoca
Font: prova de comunicació lingüística en llengua catalana de l'avaluació diagnòstica de 2n d'ESO (IAQSE 2023-2024)

e. **Resposta semiconstruïda amb diverses respostes possibles (SD)**: en aquest tipus de preguntes hi ha nombroses possibilitats de resposta, totes correctes, i que no només es diferencien en la manera de registrar-les (majúscules o minúscules, xifres o lletres...). Per exemple, s'inclourien en aquest grup de preguntes aquelles que demanen que s'indiquin dos adjectius que apareixen en un text (si n'hi figuren més de dos) o que se citin dues obres d'un autor, per exemple.




Imatge 7. Exemple d'ítem de resposta semiconstruïda amb resposta única inequívoca
Font: prova de comunicació lingüística en llengua catalana de l'avaluació diagnòstica de 2n d'ESO (IAQSE 2023-2024)

2. **Resposta oberta o construïda (O)**: exigeixen construcció per part de la persona avaluada i, per tant, necessiten un corrector o correctora que revisi el procediment dut a terme per aconseguir la resposta, compari aquest procés amb els exemples recollits en la guia de codificació i decideixi quina codificació li correspon. Aquest tipus de preguntes resulta particularment important per valorar el procés de reflexió de l'alumnat. Dins d'aquest tipus s'engloben les produccions escrites o les respostes que exigeixen el desenvolupament de procediments i l'obtenció de resultats, entre unes altres. S'inclouen també entre els ítems de resposta construïda aquells en els quals existeix la necessitat d'aconseguir un resultat únic, encara que per arribar a aquest puguin descriure's diferents procediments o mètodes. Aquest seria el cas, per exemple, d'un problema de matemàtiques en el qual puguin dur-se a terme diferents procediments per obtenir un mateix resultat. Quan es codifiquen aquest tipus de preguntes han de valorar-se, per tant, procediment i resultat, la qual cosa possibilita l'establiment de diferents nivells de correcció en la resposta, en funció del grau de desenvolupament competencial evidenciat.

## Expressió escrita

**37.** A continuació hauràs de fer una redacció d'**aproximadament 120 paraules** (més o manco **15 línies** de 8 paraules cada una). Si n'escrius menys es veurà afectada la teva puntuació. Et recomanam que primer facis un esborrany en l'espai en blanc que hi ha a continuació.



De **viatges d'estudis**, n'hi ha de molts tipus. Hi ha centres on l'alumnat opta per visitar diferents ciutats sense sortir del territori nacional; n'hi ha que prefereixen conèixer una ciutat europea i també hi ha qui canvia la ciutat per la naturalesa per tal de fer activitats a l'aire lliure.

Escriu un text en què primerament indiquis quina de les tres **possibilitats** anteriors **prefereixes** i quin tipus d'**activitats** t'agradaria realitzar-hi: visites culturals a exposicions i museus, conèixer monuments i llocs emblemàtics de ciutats o pobles; o, per contra, practicar esports de risc com l'escalada o el descens de rius en plena natura. Fins i tot pots suggerir **on** aniries de viatge.

A continuació, explica quines **activitats** duríeu endavant com a centre **per recaptar diners** per al viatge.

Imatge 8 Exemple d'ítem de resposta oberta o construïda
Font: prova de comunicació lingüística en llengua catalana de l'avaluació diagnòstica de 2n d'ESO (IAQSE 2023-2024)

L'experiència d'avaluació, tant en l'àmbit nacional com en l'internacional, fa aconsellable que les proves presentin ítems de diversos tipus, combinant els de resposta tancada amb els de resposta oberta i semiconstruïda. Per tant, a manera orientativa, es proposa que per a l'avaluació de cada competència els percentatges de cada tipus de preguntes s'ajustin aproximadament a la distribució següent:

- 40 % (com a mínim) de preguntes tancades o semiconstruïdes (els 4 formats) i
- 10 % (com a mínim) de preguntes obertes.

Quant al nombre d'ítems proposats, en general els ítems han d'anar agrupats en unitats d'avaluació, amb un estímul i diversos ítems associats que en depenguin, encara que independents entre si. Excepcionalment, també poden proposar-se ítems que no s'agrupin en unitats. Per a l'avaluació de les competències específiques de cada àrea o matèria el nombre d'unitats d'avaluació i d'ítems s'ha d'ajustar al temps previst per a la prova. El nombre d'ítems que contingui la prova ha de ser suficient per mesurar diferents nivells de desenvolupament competencial de l'alumnat.

# Dimensions de la competència

## Situacions de comunicació: la competència en el seu context

Els elements del currículum al·ludeixen repetides vegades al caràcter situacional de la comunicació humana i, en conseqüència, al seu determinant component contextualizador. De tots els tipus de context o situacions, s'ha entès en aquest marc que, en relació amb primària i secundària, existeixen dues situacions fonamentals en les quals l'alumnat es comunica durant l'ensenyament obligatori, sigui de manera oral o escrita:

1. la **situació informativa**, en la qual aquest s'apropa a un text o l'utilitza per conèixer o transmetre de manera objectiva dades, xifres, conceptes o idees de qualsevol tema o àmbit;
2. i la **situació literària**, aquella en què ho fa, de manera subjectiva, per gaudir d'un missatge real, fictici o estètic sobre qualsevol tema o àmbit.

Entorn d'aquestes dues situacions, s'agrupen tant els textos produïts per l'alumnat durant la prova d'avaluació, com els que es presenten en els estímuls associats als ítems. Ambdues situacions tindran un pes determinat en les matrius d'especificació, per la qual cosa juguen un paper principal en el disseny de les unitats d'avaluació. Així mateix, dins d'aquestes dues situacions generals els textos connectaran amb els **àmbits** més propers a l'alumnat: **personal**, **social** i **escolar**.

## Destreses

És habitual que, per mesurar la competència lingüística de l'alumnat, es tinguin en compte quatre destreses: comprensió i expressió en la seva manifestació oral i escrita. Tot i això, el Marc general de les avaluacions del sistema educatiu contempla quatre supòsits d'aplicació. El primer inclou l'avaluació de les quatre destreses (comprensió oral, comprensió escrita i expressió escrita); el segon, l'avaluació de tres destreses (comprensió oral, comprensió escrita i expressió escrita); el tercer, l'avaluació també de tres destreses (comprensió oral, comprensió escrita i expressió oral) i, en darrer lloc, el quart supòsit avaluaria només dues destreses (la comprensió oral i la comprensió escrita).

En aquest marc es contempla l'avaluació a partir del segon supòsit:

| Àrea de la comprensió | Àrea de l'expressió |
|---|---|
| **Oral** | Escrita |
| **Escrita** | |

Taula 7. Destreses avaluades

En les proves dissenyades per a educació secundària aquestes destres han de ser presents amb la graduació en el plantejament de la dificultat de les proves corresponents a cada nivell.

Aquestes destreses han d'acotar els àmbits de producció i recepció que són l'objecte d'avaluació.

## Processos cognitius: comprensió oral i escita

Per a la comprensió oral i escrita s'han descrit els **processos cognitius** bàsics en els quals se centra l'avaluació, concebuts com les operacions intel·lectuals que l'alumnat activa davant d'un estímul donat i que provoquen un conjunt d'accions encaminades a una finalitat comuna, resoldre una tasca contextualitzada oferta en una situació de caràcter informatiu o literari. En la taula següent s'identifiquen ordenats de menor a major complexitat:

| **Àrea de la comprensió** | |
|---|---|
| Processos cognitius | Accions associades als processos cognitius |
| **Localitzar i obtenir informació (LOI)** | Localitzar (L)<br>Reconèixer (Rec)<br>Identificar (Id) |
| **Realitzar inferències directes (RID)** | Seleccionar (S)<br>Relacionar (Rel)<br>Inferir (Inf) |
| **Integrar i interpretar idees i informacions (III)** | Contrastar (C)<br>Deduir (D)<br>Interpretar (Int) |
| **Reflexionar i valorar continguts i informacions (RVCI)** | Avaluar (A)<br>Valorar (V)<br>Reflexionar (Ref) |

Taula 8. Processos cognitius i accions que s'hi relacionen

Amb la finalitat de precisar en quines accions concretes es poden observar aquests processos cognitius, a la Taula 5 s'ofereix una descripció que pot ajudar a comprendre què esperem que l'alumnat faci en cada nivell cognitiu en resoldre la tasca que se li proposa, a través de l'estímul i els ítems.

| **Processos cognitius** | **Descripció** |
|---|---|
| **Localitzar i obtenir informació** | En aquest primer nivell cognitiu, es tracta de reconèixer conceptes o definicions explícites a partir d'una informació donada, amb la finalitat d'obtenir una o més dades concretes. |

| | |
|---|---|
| **(LOI)** | Aquests processos suposen, entre altres accions, localitzar diferents idees manifestades en el text, relatives als elements que en formen part (espai, temps, personatges, accions, ambients, descripcions...), identificar dades d'un gràfic, taula o mapa que aparegui de manera independent, o bé combinats amb un missatge verbal, o reconèixer el caràcter discriminatori que apareix de forma expressa en un text. |
| **Realitzar inferències directes (RID)** | En aquest nivell dels processos cognitius, l'alumnat és capaç de realitzar inferències directes d'informacions senzilles, comprenent, seleccionant o relacionant dues o més idees, o fragments d'informació, a partir de les dades contingudes en el text de forma explícita. Les inferències en aquest nivell parteixen de l'establiment de vincles en diferents àmbits, com les relacions de causalitat, els motius del comportament d'un o diversos personatges, o les relacions entre aquests, així com la connexió entre la literatura i altres manifestacions artístiques. Igualment, l'alumnat pot inferir, en un text dinàmic, quin enllaç o pàgina web és la correcta per aconseguir un fi determinat. També la selecció de textos literaris, en funció dels seus temes o aspectes bàsics, se situa en aquest nivell. |
| **Integrar i interpretar idees i informacions (III)** | Per poder integrar i interpretar idees i informacions, en aquest nivell s'ha d'extreure la informació implícita del text, realitzant deduccions, ja sigui en relació amb la seva finalitat o amb les seves idees principals o secundàries. En aquest tercer nivell és possible interpretar paraules, enunciats i textos des d'un punt de vista metalingüístic. Així mateix, s'hi pot activar la capacitat d'interpretar el llenguatge figurat. Els aspectes verbals i no verbals dels textos i la informació i dades rellevants dels mateixos completen aquest nivell de processos cognitius. |
| **Reflexionar i valorar continguts i informacions (RVCI)** | Aquest últim nivell és el més complex. Aquest procés cognitiu pressuposa els nivells anteriors referint-se a accions com les següents: reflexionar sobre diferents aspectes del llenguatge i dels textos; sobre qüestions vinculades amb les actituds (ús discriminatori i d'abús de poder del llenguatge, perspectiva de gènere, ciutadania global o interculturalitat). Valorar qüestions relacionades amb el llenguatge figurat, la idoneïtat dels components del text, com el títol, o la capacitat de persuasió d'un argument se situen també en aquest procés cognitiu. Finalment, l'alumnat que es trobi en aquest nivell podrà avaluar una situació o fet, recorrent als coneixements, idees, experiències o actituds generades des del propi marc de referència conceptual, amb la finalitat de donar una opinió o establir un judici. |

Taula 9. Descripció dels processos cognitius

Per a cadascun dels processos s'han redactat indicadors d'assoliment. Aquests són la concreció del procés cognitiu, vinculat a una acció contextualitzada, que permet l'avaluació de la competència.

| Processos cognitius | Indicadors d'assoliment | |
|---|---|---|
| **Localitzar i obtenir informació (LOI)** | **1.1.** | Localitza informació explícita en un text. |
| | **1.2.** | Localitza informació a través del llenguatge no verbal. |
| | **1.3.** | Reconeix connotació i denotació en un enunciat. |
| | **1.4.** | Identifica els elements que conformen un text. |
| | **1.5.** | Identifica referències textuals relacionades amb els principis de propietat intel·lectual. |
| | **1.6.** | Identifica usos discriminatoris del llenguatge. |
| **Realitzar inferències directes (RID)** | **2.1.** | Selecciona la informació més rellevant del text. |
| | **2.2.** | Relaciona un text amb les característiques pròpies del gènere al qual pertany. |
| | **2.3.** | Relaciona fragments o obres literàries amb altres manifestacions artístiques. |
| | **2.4.** | Relaciona procediments de substitució lingüística amb exemples presos d'un text. |
| | **2.5.** | Infereix informació rellevant d'un text. |
| | **2.6.** | Infereix les causes del comportament dels personatges que apareixen en un text. |
| **Integrar i interpretar idees i informacions (III)** | **3.1.** | Contrasta trets de diversitat lingüística. |
| | **3.2.** | Diferencia les diverses tipologies textuals que poden aparèixer en un text. |
| | **3.3.** | Diferencia informacions esbiaixades o falses de notícies autèntiques i contrastades. |
| | **3.4.** | Dedueix el tema principal del text. |
| | **3.5.** | Dedueix a quin gènere literari pertany el text. |
| | **3.6.** | Interpreta l'estructura global del text. |
| | **3.7.** | Interpreta l'efecte d'un recurs expressiu. |
| | **3.8.** | Interpreta paraules, enunciats o textos des d'un punt de vista lingüístic. |
| | **3.9.** | Interpreta la intenció comunicativa de l'emissor. |
| **Reflexionar i valorar continguts i informacions (RVCI)** | **4.1.** | Avalua la fiabilitat d'un o diversos textos. |
| | **4.2.** | Valora la validesa dels arguments en situacions comunicatives concretes. |
| | **4.3.** | Valora quina font és la més adequada per resoldre una tasca. |
| | **4.4.** | Valora la idoneïtat del títol o d'un altre element del text. |

| | |
|---|---|
| **4.5.** | Reflexiona sobre els procediments expositius utilitzats en un text, tals com exemplificació, definició, classificació, citació, etc. |

Taula 10. Processos cognitius relacionats amb els indicadors d'assoliment

## Propietats textuals

Els processos cognitius, i els indicadors que s'hi associen, són vàlids per avaluar la consecució dels objectius competencials de l'àrea de comprensió (oral i escrita). No obstant això, en aquest marc s'estima diferent el procediment que s'ha d'emprar en el cas de les destreses d'expressió, que no s'avaluaran a partir dels processos cognitius. Aquests, en les destreses de comprensió, es poden identificar dins de l'estímul, almenys fins a un punt acceptable per a la seva avaluació amb un disseny adequat dels ítems que s'hi associen. No obstant això, en les destreses d'expressió és necessari avaluar el producte final: el text. Això suposa que, perquè l'avaluació sigui fiable, les preguntes que es facin han de ser, preferiblement, de forma oberta. L'objectiu és obtenir una producció suficient de l'alumnat, a qui se li han de plantejar estímuls guiats que s'ajustin als contextos i a les situacions comunicatives significatives, de manera que aquestes produccions resultin tan competencials com sigui possible.

Per tant, i partint de la base que els processos cognitius estan implícits en la creació del text (lloc que es pressuposen davant la tasca de producció), s'han de valorar únicament les propietats textuals. Aquestes juguen un paper fonamental i es revelen en l'expressió com a indicadors vàlids que permeten avaluar, de forma eficaç, la competència de l'alumnat. En conseqüència, en aquest marc ens hem basat en les tres propietats generalment acceptades que tot text ben conformat ha de tenir.

- En primer lloc, la **coherència**, entesa com a unitat temàtica, d'organització i de contingut d'un text, que es manifesta en la relació lògica que guarden els enunciats entre ells i amb el tema. Aquesta propietat suposa que les idees presents en el text guardin relació i siguin rellevants pel que fa al tema. De forma simultània, la producció ha d'incloure idees noves que s'hi introdueixin de manera progressiva per ampliar la informació requerida. Finalment, perquè el text sigui coherent, aquestes idees han de presentar-se de forma ordenada i clara pel que fa al contingut.
- En segon lloc, la **cohesió**, entesa com a connexió formal que es dona entre les parts del text mitjançant mecanismes lexicosemàntics i morfosintàctics. Suposa, per tant, que els enunciats que conformen el text estiguin correctament enllaçats, mitjançant la utilització de connectors quan sigui necessari. La unitat textual també es manifesta a través de la utilització de camps semàntics relacionats fonamentalment amb el tema del text i que posin de manifest cert domini lèxic. Finalment, aquesta propietat també es manifesta quan en la producció s'utilitzen recursos per evitar repeticions innecessàries. Aquests poden ser de naturalesa semàntica, com l'ús de

sinònims i hiperònims, o bé gramatical, a través de la utilització de paraules amb identitat referencial, com els pronoms o adverbis, entre d'altres.

- L'**adequació** és la tercera propietat i suposa l'adaptació del text al context en el qual es produeix, de manera que sigui apropiat a la seva finalitat i a la situació comunicativa. En aquest marc es valora l'adequació en dos sentits. D'una banda, l'adaptació de la producció al context en el qual s'inscriu, en relació amb les indicacions proporcionades a l'estímul. Per a això, s'ha de valorar l'ús del registre, que es manifesta fonamentalment en l'ús de certes expressions i lèxic apropiat. D'altra banda, també s'avaluarà l'adequació del text a les normes gramaticals i ortogràfiques (aquestes últimes en l'expressió escrita), i es requerirà que les compleixi en funció del nivell educatiu avaluat.

Per avaluar les destreses d'expressió partim, doncs, de produccions obertes en les quals s'avaluarà la presència de les propietats textuals anteriorment citades. No obstant això, perquè l'avaluació sigui més objectiva i precisa, és aconsellable adaptar la rúbrica als estímuls i tasques concretes que formin part de cada prova, sense perdre de vista que les situacions proporcionades per a l'expressió poden contextualitzar-se per avaluar la creació de textos d'intenció literària, la gestió dialogada de conflictes o la comunicació d'una informació, entre d'altres.

A la Taula 7 s'ofereixen, a la primera columna, les propietats textuals de l'expressió escrita. En les columnes següents apareixen els indicadors d'assoliment que es vinculen a les propietats (coherència i adequació) i que permeten l'elaboració de les rúbriques de cada destresa.

# Rúbrica d'avaluació de l'expressió escrita

| | Coherència | | | |
|---|---|---|---|---|
| | **Indicador** | **Codi** | | |
| | | **0** | **1** | **2** |
| 29A | **Rellevància de la informació** | La informació és irrellevant. | Apareix informació rellevant. | Aprofundeix en la informació rellevant. |
| 29B | **Ordenació de les idees** | Les idees estan desordenades. | S'aprecia alguna incongruència en l'ordre de les idees. | Les idees estan ordenades. |
| 29C | **Informació present en el text** | La informació no progressa. | La informació progressa de manera insuficient. | La informació progressa. |
| 29D | **Riquesa lèxica** | El vocabulari és insuficient. | Utilitza un vocabulari correcte. | Empra un vocabulari ric i variat. |
| | **Cohesió** | | | |
| | **Indicador** | **Codi** | | |
| | | **0** | **1** | **2** |
| 29E | **Morfosintaxi** | Més de tres errors. | D'un a tres errors. | Cap error. |
| 29F | **Marcadors del discurs** | No hi ha organitzadors textuals. | Hi ha alguns organitzadors textuals concrets. | Els organitzadors textuals vertebren el text adequadament. |
| 29G | **Correlació temporal en les formes verbals** | No hi ha correlació temporal. | Hi ha alguns errors de puntuació que no afecten la comprensió del text. | Hi ha correlació verbal |
| 29H | **Puntuació** | Puntuació escassa o nul·la. | Hi ha alguns errors de puntuació que no afecten la comprensió del text. | La puntuació és correcta. |
| 29I | **Ús de la substitució pronominal** | No s'usen mecanismes de substitució pronominal. | Ús de mecanismes de substitució pronominal simples. | Ús de mecanismes de substitució pronominal complexos. |
| 29J | **Ús de mecanismes de substitució lèxica** | No s'usen mecanismes de substitució lèxica. | Ús de mecanismes de substitució lèxica simples. | Ús de mecanismes de substitució lèxica complexos. |
| | **Adequació** | | | |
| | **Indicador** | **Codi** | | |
| | | **0** | **1** | **2** |
| 29K | **Ortografia de les paraules**<br>• Normativa<br>• Paraules amb grafies homòfones | Més de sis errors. | Entre tres i sis errors. | Un o dos errors. |
| 29L | **Ortografia de l'accentuació**<br>• L'accentuació amb diftongs, triftongs, hiats.<br>• La dièresi.<br>• Accentuació de paraules compostes | Més de sis errors. | Entre tres i sis errors. | Un o dos errors. |
| 29M | **Registre** | El registre no és adequat. | Apareixen elements de registre inadequats. | Utilitza el registre adequat. |
| | **Producció escrita** | | | |
| 29N | **Planificació** | No planifica el text o fa un esborrany. | La planificació delt ext mostra una estructura bàsica. Hi ha una organització parcial de les idees. | La planificació és clara, coherent i ben estructurada. |

Taula 11: Rúbrica d'avaluació de l'expressió escrita

## Consideracions sobre la rúbrica d'expressió escrita

Com s'ha indicat ja en aquest document, l'elecció dels estímuls condicionarà la dificultat de la prova. Per a l'expressió escrita es poden considerar diferents tipologies textuals, o sol·licitar l'elaboració de textos amb intenció literària i consciència d'estil, a partir de la lectura d'obres o fragments significatius en els quals s'emprin les convencions formals dels diversos gèneres.

Pel que fa a la codificació, perquè la tasca sigui efectivament codificada, haurà de complir els requisits i indicacions que s'hi demanin. En cas contrari, serà exclosa del procés d'avaluació. Per exemple, si la tasca indica que han d'escriure's consells per respectar el medi ambient, no es codificarà un text narratiu que parli sobre animals prehistòrics. Els errors gramaticals o faltes ortogràfiques que siguin iguals i es repeteixin es computaran com una sola falta o error.

En el cas de 2n d'ESO, es valorarà l'ús correcte de totes les normes ortogràfiques de la llengua catalana i les errades en la col·locació de majúscules comptaran com a errades ortogràfiques. Pel que fa a l'accentuació i puntuació en aquest nivell es comptabilitzaran totes les errades, igualment, a la rúbrica de normes gramaticals, es valorarà especialment l'ús correcte de les relacions de temps verbals i l'ús en oracions subordinades.

Finalment, en les proves d'expressió escrita es requerirà que les produccions tinguin un mínim de paraules, amb la finalitat que es pugui avaluar amb fiabilitat aquesta destresa. El nombre de paraules suggerit és un mínim de 120.

## Matrius d'especificació

Les matrius d'especificació mostren els percentatges d'avaluació de les destreses.

| Avaluació de les destreses CO, CE i EE | | | |
|---|---|---|---|
| | Oral | Escrita | Total |
| **Comprensió** | 25 % | 45 % | 70 % |
| **Expressió** | 0 | 30 % | 30 % |
| **Total** | 25 % | 75 % | 100 % |

Taula 12. Avaluació de les tres destreses

| Processos cognitius. Comprensió oral | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Situació** | Localitzar i obtenir informació | Realitzar inferències directes | Integrar i interpretar idees i informacions | Reflexionar i valorar continguts i informacions | Total de les situacions a la destresa | Percentatge total de la prova |
| **Literària** | 5 % | 15 % | 15 % | 5 % | 40 % | 25 % |
| **Informativa** | 10 % | 20 % | 20 % | 10 % | 60 % | |
| **Total dels processos a la destresa** | 15 % | 35 % | 35 % | 15 % | 100 % | |

Taula 13. Avaluació dels processos cognitius de la comprensió oral 2n ESO

| Processos cognitius. Comprensió escrita | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **Situació** | Localitzar i obtenir informació | Realitzar inferències directes | Integrar i interpretar idees i informacions | Reflexionar i valorar continguts i informacions | Total de les situacions a la destresa | Percentatge total de la prova |
| **Literària** | 5 % | 15 % | 15 % | 5 % | 40 % | 45 % |
| **Informativa** | 10 % | 20 % | 20 % | 10 % | 60 % | |
| **Total dels processos a la destresa** | 15 % | 35 % | 35 % | 15 % | 100 % | |

Taula 14. Avaluació dels processos cognitius de la comprensió escrita 2nESO

| Propietats textuals. Expressió escrita | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| **Situació** | Coherència | Cohesió | Adequació | Total de les situacions a la destresa | Percentatge total de la prova |
| **Literària** | 20 % | 20 % | 10 % | 50 % | 30 % |
| **Informativa** | 20 % | 20 % | 10 % | 50 % | |
| **Total dels processos a la destresa** | 40 % | 40 % | 20 % | 100 % | |

Taula 15. Avaluació de les propietats textuals de l'expressió escrita 2nESO

L'adaptació dels percentatges proposats amb la distribució dels processos cognitius dona com a resultat la matriu d'ítems següent:

| | Procés cognitiu | Accions | CO | % | CE | % | % Teòric |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Ítems** | Localitzar i obtenir informació | Localitzar | 1 | 20 | 1 | 17 | 15 |
| | | Reconèixer | | | 1 | | |
| | | Identificar | 1 | | 1 | | |
| | Realitzar inferències directes | Seleccionar | 1 | 30 | 2 | 33 | 35 |
| | | Relacionar | 1 | | 2 | | |
| | | Inferir | 1 | | 2 | | |
| | Integrar i interpretar idees i informacions | Contrastar | 1 | 30 | 2 | 33 | 35 |
| | | Deduir | 1 | | 2 | | |
| | | Interpretar | 1 | | 2 | | |
| | Reflexionar i valorar continguts i informacions | Avaluar | | 20 | 1 | 17 | 15 |
| | | Valorar | 1 | | 1 | | |
| | | Reflexionar | 1 | | 1 | | |
| | Total per dimensions | | 10 | 100 | 18 | 100 | 100 |
| | **Total** | | | | | **28** | |

Taula 16. Distribució percentual dels ítems d'acord amb els processos cognitius avaluats en les destreses de comprensió oral i comprensió escrita

| | Propietats textuals | EE | Percentatge |
|---|---|---|---|
| **Ítems** | Coherència | 5 | 24 % |
| | Cohesió | 5 | 48% |
| | Adequació | 3 | 28 % |
| | Total | 14 | 100 % |

Taula 17. Distribució percentual dels ítems d'acord amb els processos cognitius avaluats en la destresa de l'expressió escrita.

## Exemples d'estímuls i d'ítems

L'avaluació educativa, quan es realitza a gran escala, i de manera externa, exigeix un disseny de proves complex, rigorós i, alhora, comú per a una població àmplia i heterogènia. A les propostes teòriques que es fan en aquest marc per a 2n d'ESO, cal afegir, a manera d'exemples, algunes concrecions d'estímuls, ítems i guies de codificació que il·lustrin aquestes propostes.

La confecció dels ítems ha de concretar-se en una tasca clara i senzilla, que l'alumnat pugui realitzar sense dificultats. L'elaboració dels ítems ha de tenir en compte les especificacions següents:

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Nivell** | | | | | | | |
| **Codi estímul** | | | | | | | |
| **Títol estímul** | | | | | | | |
| **Codi ítem** | | | | | | | |
| **Context** | | | | | | | |
| **Competència específica** | | | | **Criteri** | | **Saber** | |
| **Procés cognitiu** | | **Acció** | | **Indicador** | | | |
| **Clau** | | | | | | | |
| **Descripció** | | | | | | | |

Taula 18. Matriu d'ítem

Pel que fa als estímuls, s'han de contemplar estímuls que siguin motivadors i propers a l'alumnat, adequats des d'un punt de vista cultural i lingüístic, i que promoguin aspectes transversals i comuns en el nostre currículum, com l'alimentació saludable i la consciència ecològica.

A continuació proposem possibles textos per emprar com a estímuls.

| Textos | Criteri | Característiques | Exemples |
|---|---|---|---|
| **Simples** | Tipus de font | Una autoria i data de publicació o una única referència d'aquest tipus | Columna d'opinió a premsa.<br>Entrada en un blog |
| **Múltiples** | | Autors o dates diferents | Pàgina de diari<br>Fòrum d'internet |
| **Estàtics** | Navegació | Sense eines de navegació | Textos sense enllaços ni botons operatius<br>Enllaços, hipervincles, vídeos, àudios, botons operatius, etc. |
| **Dinàmics** | | Amb eines de navegació | |
| **Textos continus** | Format | Desenvolupen una informació completa a través de paràgrafs o estrofes. | Conte, sonet, article de diari |
| **Textos discontinus** | | Aporten informació gràfica que requereix un context. | Llistes, taules, gràfics, diagrames, anuncis, horaris, catàlegs, índexs |
| **Textos mixtos** | | Combina els dos anteriors | Reportatges, formularis en línia |
| **Tipologia textual** | Finalitat del text | Molt variada, cadascuna seguint les mateixes convencions. | Descriptiva, narrativa, expositiva, argumentativa, instructiva, d'interacció o transacció (correus electrònics, WhatsApp) |

Taula 19. Proposta de tipus de texts

## Estructura de les proves

L'aplicació d'aquest marc teòric a la realització de les proves diagnòstiques té com a resultat la proposta d'estructura composta per 4 models que integren una part comuna (audició i text) i una de pròpia (audició, text i expressió escrita) amb els corresponents ítems distribuïts d'acord amb les matrius de l'apartat anterior (vegeu taules 12 i 13).

| Models | | | | | | | | | | | | | | | | | | | | Total | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Parts | 1 | | | Núm. | % | 2 | | | Núm. | % | 3 | | | Núm. | % | 4 | | | Núm. | % | Núm. | % |
| | Comuna | Audició 1 | Ítems | 5 | 24 | Comuna | Audició 1 | Ítems | 5 | 24 | Comuna | Audició 1 | Ítems | 5 | 24 | Comuna | Audició 1 | Ítems | 5 | 24 | 5 | |
| | Específica | | | 5 | | Específica | | | 5 | | Específica | | | 5 | | Específica | | | 5 | | 20 | 23 |
| | Comuna | Text 1 | | 6 | 43 | Comuna | Text 1 | | 6 | 43 | Comuna | Text 1 | | 6 | 43 | Comuna | Text 1 | | 6 | 43 | 6 | 24 | 50 |
| | Específica | Text 2 | | 6 | | Específica | Text 4 | | 6 | | Específica | Text 6 | | 6 | | Específica | Text 8 | | 6 | | 24 | |
| | | Text 3 | | 6 | | | Text 5 | | 6 | | | Text 7 | | 6 | | | Text 9 | | 6 | | 24 | |
| | | Expressió escrita 1 | | 14 | 33 | | Expressió escrita 1 | | 14 | 33 | | Expressió escrita 2 | | 14 | 33 | | Expressió escrita 2 | | 14 | 33 | 28 | 26 |
| | Total | | | 42 | 100 | Total | | | 42 | 100 | Total | | | 42 | 100 | Total | | | 42 | 100 | 107 | 100 |

Taula 20. Estructura de les proves

# Índex d'il·lustracions

Imatge 1. Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple. ..... 28

Imatge 2. Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple complexa amb resposta dicotòmica ..... 29

Imatge 3. Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple complexa amb resposta no dicotòmica ..... 29

Imatge 4. Exemple d'ítem de resposta tancada d'opció múltiple complexa amb resposta no dicotòmica ..... 30

Imatge 5. Exemple d'ítem de resposta tancada aparellament o relació ..... 30

Imatge 6. Exemple d'ítem de resposta semiconstruïda amb resposta única inequívoca ..... 31

Imatge 7. Exemple d'ítem de resposta semiconstruïda amb resposta única inequívoca ..... 32

Imatge 8 Exemple d'ítem de resposta oberta o construïda ..... 33

# Índex de taules

Taula 1. Elements curriculars ..... 5

Taula 2. Competències específiques de l'assignatura de Llengua catalana i literatura a ESO relacionades amb els criteris d'avaluació de 1r i 2n d'ESO. ..... 16

Taula 3. Competències específiques avaluables ..... 17

Taula 4. Criteris avaluables ..... 19

Taula 5. Sabers bàsics ..... 24

Taula 6. Sabers avaluables ..... 27

Taula 7. Destreses avaluades ..... 34

Taula 8. Processos cognitius i accions que s'hi relacionen ..... 35

Taula 9. Descripció dels processos cognitius ..... 36

Taula 10. Processos cognitius relacionats amb els indicadors d'assoliment ..... 38

Taula 11: Rúbrica d'avaluació de l'expressió escrita ..... 40

Taula 12. Avaluació de les tres destreses ..... 42

Taula 13. Avaluació dels processos cognitius de la comprensió oral 2n ESO ..... 42

Taula 14. Avaluació dels processos cognitius de la comprensió escrita 2nESO ..... 42

Taula 15. Avaluació de les propietats textuals de l'expressió escrita 2nESO ..... 43

Taula 16. Distribució percentual dels ítems d'acord amb els processos cognitius avaluats en les destreses de comprensió oral i comprensió escrita ..... 43

Taula 17. Distribució percentual dels ítems d'acord amb els processos cognitius avaluats en la destresa de l'expressió escrita. ..... 43

Taula 18. Graella d'especificació d'ítem ..... 44

Taula 19. Proposta de tipus de texts ..... 45

Taula 20. Estructura de les proves ..... 46

## Bibliografia

Govern de les Illes Balears. (2025). *Decret 42/2025, d'1 d'agost, pel qual s'estableix l'ordenació i el currículum de l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears i es modifica el Decret 4/2023, de 13 de febrer.* Palma: Govern de les Illes Balears.

Govern d'Espanya. (2020). *Llei Orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la quela es modifica la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació.* Madrid: Govern d'Espanya.

Ministerio de Educación y Formación Profesional. *Marco general para las Evaluaciones de diagnóstico .* Madrid: Ministerio de Educación y Formación Profesional, 2023